

PARAȘUȚIȘTI SOVIETICI ÎN MOLDOVA LA ÎNCEPUTUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Alexandru-Alin Spânu

După primul război mondial tactica și strategia militară s-au dezvoltat din ce în ce mai mult, fiecare țară încercând să-și dezvolte o industrie proprie de armament și tipuri de armă cât mai variate. Printre acestea din urmă s-a numărat și posibilitatea ca unități sau subunități de infanterie să fie transportate cu avionul și lansate cu parașuta pe teritoriul inamic pentru a ocupa, prin surprindere, un punct strategic și a-l menține până la venirea trupelor proprii. În funcție de stat aceste unități au fost denumite trupe de parașuțiști, aeropurtate, aerotransportate, desant, etc, iar primul stat care a înființat asemenea tip de armă a fost URSS, la sfârșitul anilor `20. După modelul sovietic, în anii `30, Germania a înființat și ea unități de acest profil, fiind urmată de Marea Britanie și Franța. Pentru prima dată, asemenea unități (patru brigăzi) au fost utilizate, în scop militar, de către URSS în vara anului 1940 pe teritoriul... Basarabiei. În mod special, în sudul Basarabiei – Cahul, Bolgrad, Ismail – brigăzile de parașuțiști sovietice au ocupat poduri și aeroporturi, au provocat panică și diversiuni care au îngreunat retragerea armatei și administrației românești, precum și refugiarea populației dincoace de Prut.

Armata română, prin organele abilitate, împreună cu Serviciul Special de Informații (SSI) au informat, constant, conducerea statului despre organizarea, dotarea și pregătirea militară a URSS, în mod special despre unitățile care se aflau în regiunile cedate prin ultimatum-ul din iunie 1940, Basarabia, nordul Bucovinei și ținutul Herța. O notă a SSI din 20 septembrie 1940 se referea la forțele de aviație și aerodromurile sovietice din Basarabia și Bucovina. Agenții români au identificat cinci brigăzi de aviație (două de vânătoare, două de bombardament greu și una de bombardament ușor) dar și o “Brigadă Dessant (transport trupe parașuțiști)”¹. Avioanele aflate în dotarea aviației sovietice erau Savoia-79B și S.B.3-Katuška (considerate moderne), I-16, D.I.-6 și A.N.T. (considerate demodate). Dintre acestea, doar A.N.T., cvadrimotor, era apt și pentru transport de trupe dar, considera nota SSI, “în general se pare că avioanele utilizate sunt cu performanțele submedice și chiar cele socotite ca moderne nu sunt de talia avioanelor ce acționează pe frontul de Vest”².

A doua zi, 21 septembrie 1940, SSI a prezentat generalului Ion Antonescu situația militară probabilă a trupelor sovietice din Basarabia și Bucovina. Erau identificate 25 de mari unități, dintre care 17 divizii de infanterie, 3 de cavalerie, 4 motomecanizate, o mare unitate de marină, dar și 4 unități de parașuțiști dispuse la Româncăuți (în Bucovina), Chișinău (în cadrul Corpului 35 Armată), la Bolgrad (în cadrul Diviziei 95 infanterie) și la Ismail (în compunerea Diviziei 154 infanterie). Câteva luni mai târziu, în februarie 1941, SSI a constatat că în URSS “se acordă o mare atenție unităților de parașuțiști și transporturilor aeriene”³, pentru ca, în urma

unei reorganizări a armatei sovietice, să se identifice că “s-a mărit numărul unităților de parașutiști, ajungându-se la concluzia că această armă nouă va avea de jucat un rol decisiv în operațiunile viitoare”⁴, experimentându-se în același timp “pe o scară foarte întinsă transportul aerian”⁵, conform unui material elaborat la începutul primăverii aceluiași an.

De la începutul ostilităților dintre România și URSS, 22 iunie 1941 aceasta din urmă a apelat la trimiterea de parașutiști în spatele trupelor române pentru dezorganizarea transporturilor și infrastructurii, pentru acte de sabotaj și pentru semnalizarea către aviația sovietică a orașelor și aglomerărilor de trupe româno-germane. Cum linia frontului a fost, în primă fază, pe Prut și se deplasa spre Nistru, comandamentul sovietic a decis ca parașutiștii să fie lansați în zona Moldovei și în Dobrogea. În acest context, zona centrală a Moldovei a devenit un teren de luptă între echipele aeropurtate sovietice și autoritățile române. Lor li s-au opus, în primul rând, jandarmii care au intervenit în urmărirea și capturarea echipelor lansate din avioane, elementele armatei, poliției și serviciilor de informații, împreună cu populația din zonă.

Pe 25 iunie 1941 în apropierea comunei Salcia, județul Tecuci, a fost lansat un parașutist⁶, care însă a fost imediat prins de jandarmi. După câteva zile, pe 7 iulie 1941, au fost lansați 5 parașutiști lângă comuna Tăcuta, județul Vaslui. Jandarmii din zonă s-au sesizat și au plecat imediat în urmărirea și anihilarea acestora, care se refugiaseră în pădurea Tăcuta. În sprijinul jandarmilor au sosit țărani din partea locului și un subofițer de infanterie venit din Vaslui, împreună localizând zona unde s-au refugiat parașutiștii. În lupta care a urmat și care a durat mai multe ore, 3 dintre soldații sovietici au fost uciși, iar ceilalți 2 s-au predat și au fost luați prizonieri⁷. Alți 8 parașutiști au fost depistați în noaptea de 20/21 iulie 1941 în regiunea comunelor Sarai și Horia din județul Constanța și, în urma cercetărilor, au fost capturați în județul Constanța (6) și Tulcea (2)⁸, iar în noaptea de 26/27 iulie 1941 un alt grup, de 9 parașutiști, sunt descoperiți pe raza comunelor Cupca-Pătrăuți-Suceveni, județul Cernăuți și, în urma luptei angajate, 2 sunt împușcați mortal, 4 sunt prinși iar 3 rămân în urmărire⁹.

Inspectoratul de Jandarmi Iași, în raza căruia intra și prima linie a frontului, s-a confruntat de la începutul războiului cu parașutiștii inamici: pe 26 iunie 1941 în comuna Țușora sunt prinși 2 soldați ruși cu armamentul din dotare¹⁰, parașutați cu o zi înainte, pe 3 august 1941 în sectorul Podu Iloaiei sunt capturați 2 parașutiști care intenționau distrugerea liniei de cale ferată¹¹, a doua zi, 4 august 1941, în comuna Grajduri este anihilat un parașutist, iar alți 6 sunt prinși de Legiunea de Jandarmi Vaslui¹². La rândul ei, Legiunea de Jandarmi Neamț a capturat un parașutist pe raza comunei Umbrărești¹³ precum și piloții ruși care s-au parașutat în urma lovirii avionului de către apărarea antiaeriană. Într-o acțiune de anihilare a unor parașutiști s-a evidențiat sergentul Constantin Dumitrache din Batalionul 2 Jandarmi, compania 2, care deși a fost rănit de parașutiști a continuat să tragă în ei¹⁴, până la anihilarea acestora.

La o lună de la începerea operațiilor militare pe frontul de Est, în data de 24 iulie 1941, Biroul Contrainformații din Secția a II-a Informații și Contrainformații a Marelui Cartier General a alcătuit o analiză privind parașutiștii sovietici lansați în România ca agenți de spionaj, sabotaj și terorism¹⁵. S-a constatat, pe baza informațiilor avute, că „Armata Roșie a fost printre primele armate ce au urmărit să dea o întrebuițare militară posibilității de a coborî din avion cu parașuta. Lansarea cu parașuta fusese decretată în URSS ca sportul cel mai de seamă și mai stăruitor încurajat de către Stat și inițiativele particulare”¹⁶. Paradoxal însă, la începutul războiului, unitățile de parașutiști n-au fost utilizate în acțiuni militare de amploare, în schimb au fost întrebuințate „mici grupe de agenți devotați, cu misiuni de spionaj, sabotaj și terorism și de care s-a făcut des uz, mai ales în ultimul timp”¹⁷, în spatele trupelor române și germane. Cu toate acestea, rezultatele au fost „nule”¹⁸ deoarece dintre cei lansați „n-au reușit nici unul să ajungă la misiune, ei fiind descoperiți, urmăriți și prinși înainte de a putea realiza ceva”¹⁹, de către autoritățile militare românești.

Studiul referitor la parașutiști a fost efectuat după prinderea mai multor, poate tuturor, grupe de agenți: 6 agenți lansați pe 5/6 iulie 1941 în regiunea împădurită a județului Vaslui, 6 agenți lansați pe 5/6 iulie 1941 la frontiera cu Bulgaria, 8 agenți prinși pe 13 iulie 1941 în pădurea Hâncești, județul Lăpușna (Basarabia), 8 agenți lansați pe 14/15 iulie 1941 în regiunea Zastavna-Cernăuți și 8 agenți lansați pe 21 iulie 1941 în regiunea Hârșova –Constanța.

În urma cercetărilor, s-a stabilit că recrutarea elementelor pentru a fi încadrate în trupele de parașutiști s-a făcut din Soiuzul Comuniștilor Partidului Bolșevic, care „pot intra în NKVD, în orice organizație din URSS și preiau servicii de conducere și încredere”²⁰, iar organizarea unei echipe cuprindea un comandant, un radio-telegrafist, cel puțin un cunoscător de limbă română și mai mulți specialiști în distrugeri și materiale explozive. Echipa lansată în județul Vaslui avea comandant un etnic german, iar interpretul era basarabean, echipa din Hârșova era compusă din 3 evrei, 3 ruși și 2 români, toți între 18-20 ani și toți originari din Chișinău, Bolgrad și Tighina, iar echipa din Cernăuți era compusă din 7 ucraineni și un rus, cu vârste cuprinse între 19-38 ani.

Dotarea acestor echipe cuprindea aparate de radioemisie și recepție de o foarte bună calitate, una-două arme automate, o hartă geografică generală, hărți ale regiunii, bilete de identitate false de la diferite autorități românești, bani românești, echipament asemănător trupelor române și germane, pentru inducere în eroare și facilitarea misiunii pe care o aveau de îndeplinit.

Misiunile erau în general cele cunoscute, de sabotaj și terorism: distrugeră căilor ferate (mai ales a podului de la Cernavodă și a podurilor de pe ruta Cernavodă-Constanța), distrugerea conductelor de petrol, semnalizarea către avioanele de bombardament sovietice a orașelor românești, împușcarea militarilor izolați, în special a ofițerilor, capturarea de acte și documente originale, etc.

Concluziile studiului au remarcat o foarte mare grijă în instrucția agenților, ca și dotarea în cele mai bune condiții pentru transmiterea de informații, luptă, corupție și distrugeri, dar au constatat lipsa cocziunii sufletești dintre membrii echipelor, lipsa de omogenitate (pusă pe seama internaționalismului care se afla la baza doctrinei

comuniste) și lansarea greșită din avion, fie departe de zona de acțiune, fie departe unii de alții. Membrii echipelor erau considerați a fi devotați regimului și nu se putea vorbi de „misiuni forțate”²¹, dar erau tratați ca „periculoși agenți de spionaj, sabotaj, terorism și trebuie urmăriți, prinși și tratați ca atare”²², după cum consemnează studiul Biroului Contrainformații.

Concluzia generală, după o lună de război, a fost aceea că toate acțiunile de spionaj, sabotaj și terorism „n-au dat rezultate”²³, ceea ce reprezenta un succes incontestabil pentru armată și jandarmerie care reprezentau forțele ce aveau în sarcini descoperirea, urmărirea și anihilarea parașutiștilor, spionilor, sabotorilor și acțiunilor subversive de orice fel pe teritoriul României.

NOTE

1. Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita ANIC), fond *Președinția Consiliului de Miniștri* (în continuare se va cita PCM), dosar 118/1940, f. 2.
2. *Ibidem*, f. 3.
3. ANIC, fond *PCM*, dosar 414/1941, f. 5.
4. *Ibidem*, f. 5.
5. *Ibidem*, f. 9.
6. ANIC, fond *PCM*, dosar 88/1941, f. 1-3.
7. *Ibidem*, f. 1-3.
8. *Ibidem*, f. 1-3.
9. *Ibidem*, f. 1-3.
10. *Ibidem*, f. 1-3.
11. *Ibidem*, f. 1-3.
12. *Ibidem*, f. 1-3.
13. ANIC, fond *Inspectoratul General al Jandarmeriei* (în continuare se va cita IGJ), dosar 16/1933, f. 82.
14. ANIC, fond *IGJ*, dosar 1/1941, f. 114-115.
15. ANIC, fond *Ministerul de Război-Marele Cartier General*, dosar 63/1941, f. 1-6.
16. *Ibidem*, f. 1-6.
17. *Ibidem*, f. 1-6.
18. *Ibidem*, f. 1-6.
19. *Ibidem*, f. 1-6.
20. *Ibidem*, f. 1-6.
21. *Ibidem*, f. 1-6.
22. *Ibidem*, f. 1-6.
23. *Ibidem*, f. 1-6.

THE SOVIET PARASCHUTISTS IN MOLDAVIA AT THE BEGINNING OF THE SECOND WORLD WAR

SUMMARY

After the Second World War the military tactic and the strategy has developed a lot, every country trying to develop its own munition industry and types of weapons as varied as possible. Among the last ones ha numbered also the possibility as infantry unites and sub-unites to be transported with the plane and launched with parachute on the enemy territory in order to occupy under ambush, a strategic point and to maintain until the coming of the troops. In function of state these unites were named parachutists troops, etc., and the first state that founded this kind of weapon was U.R.S.S., at the end of the '20.

The Romanian army, trough the ability organs, together with the Special Service of Informations (SSI) had informed, the leading of the state about the military organization, the endowment and the preparation of the U.R.S.S., in a special mode about the units which were in the given regions trough the ultimatum of June 1940, Basarabia, the north of Bucovina ant the Herța area.

The missions in general those known, of sabotage, espionage and terrorism: the distruction of the railways (especially the bridge from Cernavodă and the bridges on the Cernavodă-Constanța route), the distruction of the petrol pipes, signalling towards the Soviet bombardment planes of the Romanian cities, the shutting of the isolated militaries, espacially the officers the capture of the original papers and documents etc.